

דָוד מוֹטְהָדָה • פֶלַח רִימָוֹן

אקדמיין נפטר בمفטי מAFPNDZIT כשהיה בן שמונה עשרה, והודש לפני מועד חתונתו. היכשים שנקנו עבור השחיטה בחתונתם נשחתו לבסוף בשבעה שלו. כמנاهג היהודי גולפאייגאן, הכללה המיעוט מולקיגיאן המתינה שמונה שנים עד שחותנה עם יוסף בן החמש עשרה. היא הייתה שולחת אותו לבית הספר עם כרכים מעשי ידיה. נולדו להם שתי בנות וכן. בעודם נשואים שוחר סבי את פער הגילים כشنשא לאישה שנייה את סבתו מולוק בת החמש עשרה שלמדה בכיתה של בתו נאהיד. שתי הנשים גרו בקצאות המנוגדים של הבית הגדול בעל החצר הרחבה. למולוק ו יוסף נולדו שש בנות. אמי, הרביעית מביניהן, מספרת על סבי שהיה לאיש מוכר ומוסער, וכל אדם שנקרה בדרכו — מוסלמי כיהודי — ברכו לשלו. עד היום קיים בגולפאייגאן שער מונומנט מכורז שסביו בנה מול בית סב-סבתאי: חכמים הארון, רופא מיתולוגי בעיריה. השער נושא את שם משפחתם 'שלום'. סבי רכש את המבנה המפואר והסביר אותו לבית כינוס של מעין ממשמר אזרחי מקומי.

עם הקמת מדינת ישראל רכים מתושבי גולפאיגאן היגרו אליה. אחרים ערכו לאמריקה וכן הייתה הגירה פנים-איראנית לטהראן, כך שבשנות ילדותה של אמי נותרו רק שש או שבע משפחות יהודיות בעיירה¹. תחשות ההשתיכות האיראנית של אותן משפחות הייתה חזקה לכל הפחות כמו זהותם הציונית. יהודי העיירה דיברו ביןיהם בניב פרסי-יהודי-גולפאיגאני, שרק בברורות הבנתינו כי לא דמיינתי את השוני בין המנגינה העדינה המוכרת לי משפטית אמי ואחותיה ובין הדיבור מלא הפתatos של

כילד ביליתי ימים ארוכים בחנות התכשיטים של אמי סימין במרכז המסחרי מודיעין-סנטר. החנות, שקיימת עד היום, נקראה בסוף, תרגום שמה של אמי מפרסית. פתיחת החנות בספטמבר 2002 הייתה רגע מכוון בכורונית ה השתלבות של משפחתי בישראל. אני זכר את עצמי בן שמונה מפשש עיניים בתדעה מול צעד שוייתי בו כוח רב ואפילו מרדנות ורדיקליות: לתבעו קרקע במודיעין-סנטר, שהיה עבורי או מעין שאנו אליו. (קניתי חנות בדיזנגוף, כדי להפנות שרש, כדי לקנות שרש"ארו ביטון, מנהה מרוקאית, 1976). אהבתי לבלות בחנות. בין לבי אמי נוצר קשר מיוחד וסודי. שם למדתי אוצר מילים בפרשית המורכב בעיקר מפקודות, למשל "פיא" (בו) ו-"גנאג'הקו" (חסטכל) (שלא גונבים). שם ראתה את אמי מאמצת קודים תרבותיים מקומיים, ובין לבין לכוחה לkokחה צברתי ידע נרחב על חייה וזכרוןיה. מזועע, צפיתי בה רוכשת אוצר מילים של kokחות מרוקאיות, להן הייתה חשיבה כפורה עלייך". זה הרגיש לי מזוויף, כאילו רציתי יותר ממנה שתשמור על דבר שמעולם לא החזקתי בו.

امي נולדה בקייז 1962 בגולפֿאַינְגָן (בפרסית گلپایگان, 'ארץ הפרחים'), עיירה קטנה במחוז אספההאן שהיתה בעלת תרבות יהודית וקהילה יהודית בולטת שמנתה בעבר כ-8000 איש ואישה, שליש מתושביה. סבי, יוסף שלום זיל היה ראש הקהילה. אחיו הגדול

¹ על תהליכי הגירה אלה כותב ליור שטרנפלו בספרו "בין אירואן לציון", 2020. הוצאת כותה.

בגולפאייגאן והתחתנו בשנת 1983 במלון עבאסי באספהאן. בית המלון נבנה במאה ה-17 בידי מלכותו של שאה חוסיין מבית השושלת הספוوية. עם השלמת המהפכה האסלאמית בפברואר 1979 המירו את שמותם של אתרים שהיו טעונים בהיסטוריה של שושלות המלוכות, ובhem גם בית המלון עבאסי שנקרא לפני כן שאה עבאס.

ביוני 1984 נולדה אחותי הבכורה שרלוט בגולפאייגאן. שמות אירופאים כשרלוט נפוצו אז בעיקר בקרב האליטה הטהרית אליה אבי וامي ראו עצמן שייכים. כשהייתה לאח מכך, בעקבות התמחות אבי ברפואת ילדים בבית החולים 'פירוזגר', הורי ואחותי עברו לטהראן שם גרו ברחוב יוסף אבאד המפורסם שכשכנות יוסף אבאד, בה מתגוררים בעיקר בני המעים הגבוהה. במאי 88' נולד אחי בטהראן. הוא הנכד-זכר היחיד שנולד באיראן משנה צדי המשפחה. שמו פרשאדי הוא הלם שורשים של 'פר' ו-'שאדי': פאר ושמחה.

ג. מהפכות

אחרי המהפכה האסלאמית השלטונו באיראן הקשה במתן דרכונים לאורחים בהתאם לצרכיו וחשdotיו. עבור יהודים נפתח בטהראן משרד נפרד.AMI התדרקה על דלותוינו במשך שניםים, וננדחתה בכל פעם באמירה "חוורי עוד שבוע". לאבי, היהודי ורופא לא היה שום סיכוי לקבל דרכון, כך שהוא לא הגיע מעולם בקשה. בשנת 1989 אושרו הדרכונים והמשפחה התפצלה בהתאם.AMI, אחותי ואחי נסעו לשדה התעופה הבינלאומי של טהראן מצוידים בכרטיסי טיסה הלוּך-ושוב לאיסטנבול.

אבי ואחיו האספהאנים. לפני מספר שניםAMI הסבירה כי לגדול שיש אחיות ללא אחים זכרים, כרוך היה במעט בושה. היום אני מזהה שתי הטלות משמעויות לכר: מחד, העדרו של בןentral חלוקה פנים מגדרית ואפשר להן להיות ילדות סוג א'; מאידך אין כל ספק שתת החוב הן ירשו עם ריבית, התשוקה והציפייה לבנים זכרים.

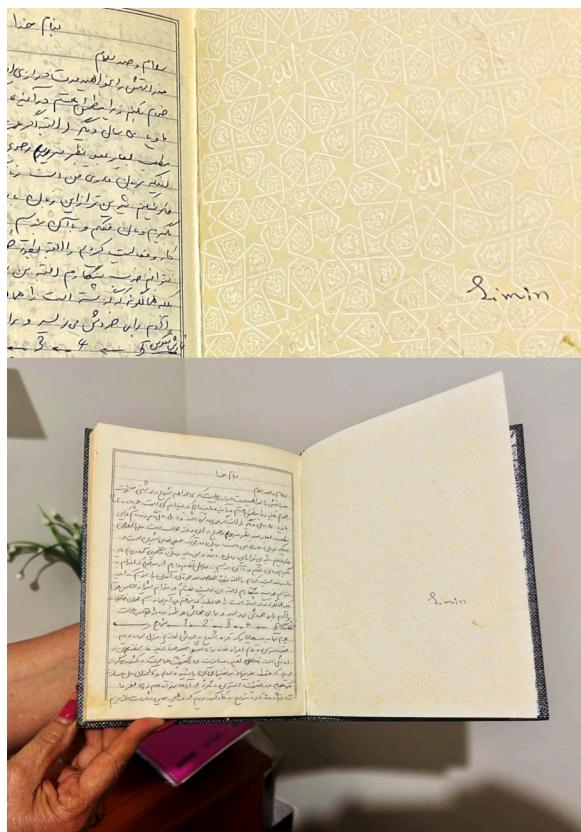
ב. בנים זכרים

אבי עמנואל נולד בחורף 1954 באחת השכונות היהודיות באספהאן למג'ל קפל ו يوسف מوطהדה, שסבל מבעיות רפואיות ונפטר צעיר. הוא היה חמישי מתוך שבעה ילדים ושתי בנות. אמו מנול חסכה ככל שביכולהה בכדי לשלה את ילדיה לאוניברסיטה, ואכן ארבעת הבנים הגדולים רכשו השכלה גבוהה, הישג חריג למשפחה יהודית ממwand כלכלי נמור: דודי פרגי ומוראד, גנטיקולוג ואיש מחשבים שעזבו עוד בשנות השבעים לחיה שגשוג כלכלי בניו יורק; דוד זכרי, ששימש סנדק בברית המילה שלו ונפטר בירושלים שנה לאחר שנולדתי, היה רופא שניים שהיגר לישראל בשנת 77' ונכח למרצה מוערך באוניברסיטה העברית. האחרון והצעיר הוא אבי, עמנואל, שלמד רפואי באוניברסיטת אספהאן.

בתום לימודיו נשלח אבי לעבוד בגולפאייגאן כרופא מקומי. בימי חול היה גר בכפר עיריה ובסיوفي השבוע היה חוזר לאמו באספהאן. תוך זמן קצר נוצר חיבור בין ובין סבי שהיה מאחר אותו תוכפות בכיתו לתה וסעודה, שםפגש אתAMI. הם התארסו בכיתו סבי

”שלום, מה פעים שלום... קודם כל בשם אלוהים. האמת, אם תרצו לדעת, מזה זמן ארוּךְ אני רוצה לכתוב את כל הזכרונות שלי, כי אני בטוחה שביעית, ואני לא יודעת متى העתיד הזה - שישה חודשים, שנתיים או אולי חמישים שנה, אם אשאר בחיים - אז אפתח את המחברת הזה ואקרא. זה נכתב בשפה הפרסית, שפת האם שלי, שפה מותיקה. אני לא חושבת שיש שפה יותריפה מזו. אני צריכה למלוד שפה אחרת עכשו: עברית. לדבר בשפה זו, לכתוב בשפה זו. [...] אני ועמנואל תכננו לעלות לישראל, מדינה שאחנו לא מכירים ולא יודעים מה התרבות שלה, אבל שמענו רק דברים טובים. אני כמוכן לא הייתי פה לפני ודאגתי מאוד האם גם שם לוחצים על המוח של אנשים? התחלנו את ההכנות באיראן ובזמן זה שROLLOT הקרה חלה באנדרט. לא הריגיל, כוה שכבר התפוץז. [...] היא הייתה כל כך חכמה שהיא נחמה אותו - ”בשם אלוהים אני אהיה בסדר“ - רק אלוהים ידע כמה כאב עבר עליה [...] לא ידעו על ישראל אבל שמענו דברים טובים, וזה שונה مما ששמענו. אני יכולה להגיד בפה מלא שם לפני זה שהוא מבקרת כאן קודם אולי לא הייתי עולה לישראל. אולי הסיבה המרכזית היא שלא רציתי את פירוק המשפחה, כי רוב המשפחות של עמנואל היו בארץ. לא רציתי שכולם יהיו מפוזרים. אולי דעתך תשנה בהמשך על המדינה הזאת אבל נכון לעכשיו אני בדעה שהיא לא מי ידע מה, השם שלה יותר גדול ממה שהיא. בשבעה הראשונים הלכתי לסיורי קליטה עם סעיד², הוא המתרגם שלנו. [...] אני לא זכרת הרבה כי היה לי כל כך קשה נפשית. אפילו שכחתי שאני צמאה או עייפה. בכלל לא הרגשתי.“

בשער המטוס הם נחסמו בידי עובדי השדה, ואמי פצחה בסצנת משחק קולנית וקורעת לב שבה בדתה ניתוח מציל חיים עבור אחותי על בסיס אירוע אפנדיציט מסכן חיים שאכן התרחש קודם. זה עבד, ובאיסטנוביל — בוצאות סיוע מרוחק של רות ווכריה, אחיו הגדולים של אבי שהגרו יחד לישראל בשנת 77' — חיכו להם נציגי הסוכנות היהודית שלילו אותם אל המטוס לישראל. אבי נותר לפיה שעה באיראן. הם השתכנו במרכז הקליטה בשכונת גילה בירושלים, שם אמי החלה לכתוב בפרסית על גבי מחברת עטורות קישוטים מוסלמיים שקנתה מראש בטهرן, על חוותה הראשונית דרכן נחשף הופיע בין ארץ ישראל המיתית לארץ ישראל המשנית בה פגש:



יוםנה של אמי סימין

² אחיו הצעיר של אבי, היגר לירושלים בגפו בשנת 86'.

ד. מודיעין עיר העתיד

בשנת 1997 עברנו למודיעין, או יישוב בימי הראשונים
שנותג כ"עיר העתיד". היישוב נבנה בסמוך למכבים
ורעות, שני יישובים קטנים שאוכלסו בעיקר באנשי צבא;
ובקרבת מיקומו ההיסטורי של היישוב הקדום מודיעין
בו פרץ מרد החשמונאים במאה השנייה לפנה"ס.
ב-1994, שנת לידתי, החלה הקמת היישוב בגרסתו
המודרנית. הנוף ביישוב באותו שנים הורכב בעיקר
מחצץ, טרקוטורים ומנופים, ומבתים חסופי בטון ושלד.
עצים היו שטיללים עם מקילות עוז. לא הייתה כל עדות
בנוף לקיומו של עכבר. אני זכר כמה היה קשה לי
להאמין בזמנו כשהנפה היה שહכל נועד לגודל יחיד איתי,
בקיומו של עבר כלשהו למקום. נאחזנו במעט שברי חרס
שעוד היו מפוזרים או על אדמה גבעת התיתורה הסמוכה
ביהינו מטיילים בשבתו כשיימי-אליאס (בפרט)
עמו, דוד מצד האב) ביקר מירושלים. כשהשיקשתי לאסורה
מן השברים לכיסי אבי הסביר שהם שייכים למקום, או
הנחתי להם. רציתי להאמין בכל דבר שהזרים הם מי
החשמונאים עליהם למדתי בהקשר לחג חנוכה, נרטיב
שטופח גם במערכת החינוך המקומית. אחיזתי הראשונה
ברעיון העברי שזרה למשה בזהותי היהודית. למרבה
האכזבה התבדר כי בחפירות ארכיאולוגיות שנערכו
במקומם לא אותרו שרידים ממשמעותיים מתוקופת בית שני
(זיסו ופרי, 2008).

ביתנו היה התשייעי והאחרון ברחוב פלח
הרימון שבכונת שיר השירים: שכונות קוטג'ים
משוכפלים המתחלקים לאוסף רחובות קצרים
ושמותיהם מושאלים מן התנ"ך. השמות הפיטויים מצאו

אחרי הגעתם של אימי, אחותי ואחי לירושלים,
יצא אבי לדרכו: הוא עלה על טיסת פנים מטהראן
ליאהדאן, הממוקמת על גבול פקיסטן תחת סיפור כיוסי
של עובדה חדשה כרופא בעיר. בטרם צאתו אף התקשר
לעמיתו המוסלמי-סוני מהתחממות שעבד שם כרופא,
וסיפור לו את אותו השקר כאליבי למקה שיתפס.
בואהדאן, אבי ובוחחים יהודים ובاهאים אחרים שיחדו
נהג משאית מוסלמי והסתתרו כסדרינים בתא המטען
תחת איום רצח מהנהג "אם רק יעוז לנשות". הם חזו
את הגבול ונסעו אל מחנה פליטים בקראי. המבריח לא
הסתפק בשוחד ונגב מאכבי את מחצית תכשיטיה של אימי
עליהם הבטיח לשמר בדרכו. את תכשיטי סבתי מולוק
אבי הטמין בתחוםיו. לאחר שבועיים בקראי הודיעו
נציגי המוסד אבי ויתר הבוחחים שמטוס לשווין יצא
תוך שעوت; בשוויין נדרשו על-ידי עובדי השדה למסור
את תכשיטי הזוב שכרכו סביב גופם. אנשי המוסד שהיו
עדים לנסיון לרוקן אותם מן הזוב מנעו זאת בהינפ' מבט.

עלור מתן רשיון לעיסוק ברפואת ילדים בארץ,
נרכחה אבי ועדה שכלה חברה היו אשכנזים. הם הטicho
בו: "אנחנו לא מכירים רופאים פרסים, רק שטחים
פרסים". את ההכרה בהתחמותו הוא קיבל מספר
חודשים אחר כך כשעבד בבית-החולמים הדסה הר
הצופים.

אל תוך השבר הזה נולד אחי יוסף בשנת 91',
ושלוש שנים אחר כך אני.

חיצונית אלינו. אמהותיהן הצעירות היו מזרחות דור שני או שלישי שאספו את ילדיהם מבית הספר בהרעת מלות חיבת, חיבוקים ונשיקות. היו בינהן "דילימ'" לאיסוף ילדים חברותיהם אל ביתן, שם אכלו ופטרו יחד את שעורי הבית. אני לדוב צעדי מבית הספר אל החנות.

באחד הימים התלויתי בדרך לחברת ילדים מכיתתי ובهم דוב שמשפתחו הגרה מروسיה לישראל בזמן דומה למשפחה. גם בו עלבו והכו תכופות. בגיןת הדשא הגדולה שמול בית הספר הילדים דחפו אותו מיד ליד ואני שהזדהית עמו בิกשתי שייעצרו. amo שצפתה במתරחש מרופט בitem ירצה בריצה אל הרחוב, משכה אותי בחולצתי וחנקה אותו משך עשר שניות תוך שאימה "שתרצח אותי אם אגע בבן שלו עוד פעם אחת". היא התבבלהبني ובין א', בריוון שהסביר לי סבל רב בילדים ועורו היה כהה בשל ח齊ו המזרחי. הוא צפה בי נחנק ושתק.

זמן קצר לאחר מכן דוב שינה את שמו לדור.

היינו לבני ובנות הכיתה גם מקורות הזדהות, כמעט כלל-ישראלים, מהם נעדרתי: אני זכר טiol שנתי לצפון הארץ בו עברנו בדרך בחיפה. מספר ילדים הצבעו החוצה מן האוטובוס בקריאת "כאן אבא שלו גדול!", ואני קינאיyi ביכולתם לדמיין את אבא שלהם יلد.

חן בעיני ואהבתني לדמיין שאני שותף לאיזה רנסנס יהודי. לקרה של קיעה, פועלן בניין, לרוב ערבים, צעדו יחד במעלה רחוב צלאון התלול שעמד כגבול במערב שכונתנו הקטנה. רק מולם הרגשתי שאיני ה'אחר'. לצד זאת, במודיעין סנתר אנשי התוחזקה היו אב וילדים בני משפחה פלסטינית אחת. במבט בינו היה רוכת שנבעה לתחשתי מתוך דמיון: גם אני עורת לאמי במקום פרנסתה וגם אני הייתי כהה עור כמותם.

כמגאם די מייצג של תושבי היישוב זו הייתה שכונה של 'חצי-חצי': ברחוב שלנו למשל היו שלוש משפחות מזרחות, משפחה אחת מעורבת, וחמש משפחות אשכנזיות. כונונו "משפרי דיור" — אנדראטיטמן ביחס למשפחה שעובה דירת עלים קטנה במרכזו הקליטה של שכונת גילה (פרויקט שנחשב לאסון אדריכלי; היום שכונת מצוקה עם גרעיני שונות שירות) לטובת בית צמוד קרקע בן שתי קומות. לילדים בשכונה היו שמות ישראליים כמו רוז, שקד ועמי, ועוד שמי ושמות אחוי היו יותר יהודים: דוד, יוסף ושמואל³. במודיעין מיתנו את שמותינו בהגיית דוד במלעיל: יוסי ושמוליק. הרגשתי ששם המערבי של שרלוט ערכב במידה את הקלפים, אולי בכלל את האויב, ומעט הגע עליינו. גם היותו של אבי דוקטור הייתה להגנה מפני עלבונות תכופים, במשמעות כפולה: אבי יותר משכיל מאבותיכם האשכנזים, ואני כשאר המזרחים — מונח אליו נחשמתי בשיעור מולדת. הייתה הפרסי היחיד בכיתה, ומיד קווצתי באותה הקטגוריה עם הילדים שתיארו את מוצאם בחזאים ורבעים של מדינות ערב. זה הריגש לי תלוש וידעת שזו קטגוריזציה

³ שמו של אחוי פרשאדי; בירושלים שמו השני היה לראשון.

ה. הקידוש

שולחן האוכל שימוש עבורה שולחן ניתוחים להיתוך כל בשר: העוף, הפרה והאדם. חיטנו וליקנו בפצעינו כגוף אחד תוך אכילת האורו, הירק והרירמה סבי. הורי פרקו את חוויותיהם מן העובדה, ואנחנו הילדים את עימותינו התכופים בבית הספר. יחסינו המורכבים עם השכנים והמשפחה המורחבת, לתוכה התערכבו גם לא-ארניים, היו לעניין משותף. סיפורו מז השגורה שלח אותנו במחרה לסיפור משפחתי דור, שניים או שלושה אחורה. עיבדנו יחד את הסיפורים תחת משקפיים של זרות והגירה, והעצמנו זה בזו את יכולת יהוי הסאבטקסט הגזעני הסמוני והגלו依 בדברים, אולי לכדי פרנויה. המטבח הפך אתר רפואי נעדן מגורם מטפל: השלכנו, האדרנו, הפנmeno, פיצלנו ופוצלנו מאבקים עזים — חיצוניים ופנימיים — שזלו גמגבותיהם באופן קבוע. התחלנו לקובאליציה ואופוזיציה שתאמו להפליא את ישיבתנו בשני יציעי השולחן. הינו למדינה. אבי כמנהג עליון, הוא מורה הרוח והמוסר. לא הכרתי אדם ישר ממנו. כshedresh באrhoת השבת היה פורש ידו לצדים ומדבר בראש ופתחו התובוניות הוא די נעדן מהי השגורה שלנו, ומעולם לא זכר באיוו כייתה אני לומד. אמי ניהלה את קשרי החוץ: היא עקרה אחר מאורעות היום-יום, לעיתים בחצית ספר הפרטיות, והשكيעה מאמצים רבים לקידום השתלבותנו בחברה הישראלית. כשלילי לכייתה א' העניקה לי מחברת-יוםן בה אכתוב את סודותי, ואני שידעתني על זמנה לקרוא בה, דאגתי למקום מסתו.

בתוך הוואקום שנפער מתוך אי-נוחותם הרציפה של הורי הטרודים במעטפת ההגירה

"מזכיר לך. ה' רעי לא אחים: בנאות דשא ירביצני. על מי מנוחת ינחלתני: נפשי ישוכב. ינחני במעגלי צדק למען שמו: גם כי אלה בגיא צלמות לא אריא רע כי אתה עמי. שבתך ומשענתך חמה ינחמני: תערכה לפני שלחן נגד צוררי. לשנת בשמן ראש פוסי רווי: אך טוב וחזק ירדפוני כל ימי חי. ושבתי בቤת ה' לא לך ימים:"
(מתוך סדר הקידוש, תהילים כ"ג)

קריאת הברכות ושירת 'שלום עליכם' בערבי שבת היו כירית פתיחה לכינוס משפחתי טוון. לבשנו על נשפנו שרינות הגנה והתקנו את גופינו בכיסאות קבועים. הבנים עמדו והבנות לרוב ישבו. אחרי שאבי או שמואל ברכו על היין העברנו בינינו את הocus על-פי סדר הגלים; הסידור קודם-לפי-מין הוויה תוך שנים מעטות. קיימו את הטקס בשולחן האוכל המלבני והארוך, שהוצב בצליפות במטבח. אבי ישב בראש השולחן, ומולו נפרשו שני יציעים: בימין הסמוך לאבי ישב שמואל, יחד הם הגדרו את עדת הגברים. שמואל הוצב בין אבי לאמי, שומרה על חופש תנועה בין היתר אל כירות הנו עליהם רתחו סירים גם בזמן הסעודה. יוסף ואני נתקענו בהתאם בשני הכסאות הרחוקים של היציע השמאלי בהם לא ניתן היה לזרום בשל הקיר מעוטר מגשי הנחשות מספהaan שהזדקף מאחוריינו. חלקנו גם חדר ומיטה קומותיים. שרלוט יכלה לבחור האם לשבת מולי ולצדה של אמי בסוף היציע הימני — או להתקע בראש היציע השמאלי על יד אבי.

המצוקה ההיסטורית של רדיפת יהודים ועם החשדנות הכלל-איראנית. סוג זה של פרטיות עומד בפער משמעותי מן הקודמים התרבותיים היישראליים, שאני מזהה כפתוחים וחופפים.



תמונה מהגיגת האירוסין של הוריי בגולפאגאן, 1983.

בשנת 2011 נסעתי לתל אביב למסיבת הגיאז הראשונה בחיי. רקדתי כפי שלמדתי מתוך צפיה באמי ואחותיה בשמחות משפחתיות: מבט מבושש החותר בישירות רק לפעמים, חיווך מעודן, ידים בציר א נכי לגוף שמסתרות לטירוגין עין או שתיים. מסכבי רקדנו בידים מאונכות לקרקע, מוארכות מטה או מעלה, ובחיוך חושף שניים. תכנתתי עצמי בהתאם לתנויות שראיתי עד שחשתי כי פחות הסימון במכבים עליי.

והשתלבות בישראל, התגבשה ביןינו האחים היררכיה פטריאכלית מאוד, שנועדה לשומר על "יציבות המדינה" — ואני בן הזקנים, ילד הומו ועדין, חשתי כמייעוט גם בין כותלי בית. למעשה הינו מדינת מייעוטים, שזרים שת-ו-ערב בגורל ובטרגדיה של الآخر. מזה ארבע שנים אני פוגש בערבי יום שני את כי הפסיכולוגית; את כוס הקידוש החלפת בкусם חד פעמי לתוכה אני מוזג מים. בעקבות הטיפול התחלתי לפתח מחדש את פצעי המשפחה המודחקים, שם נוצר נתק כואבبني וביןachi אותו לא פגשתי מזה שלוש שנים. בשבועיים האחרונים הקשר חדש. כמעט ציווי, ממשuat שם משפחتنا מוצעה (בפרשיות מתקده) היא 'המאוחד[ים]'.

תعروכת הגמר שלי בלימודי התואר השני בכלכלי, 'פלח רימון', נולדה בעיקר מזור אותו עיבוד מחודש של סעודות השבת בבית הורי.

ו. ההסתדרה

התעסוקתי החשופה במשפחה עומדת בדיסוננס מוחלט מול ציווי ההסתדרה השקט הטenuous בתרבות האיראנית מתוכה אני מגע. צאצאים אחרים של גולים איראנים שהכרתי תיארו *קשריות*⁴ ביתה דומה לו שהכרתי: סימביוזה פנימית כה עמוקה שכמעט מוחקת גבולות פנימיים, ומסביב הומה. החוץ נטהש כאוום שעל השבט להtagונן מפניו באופן קולקטיבי. תופעה זו חריפה במיוחד בקרב משפחות יהודיות אספה-אניות, אצלן הזהירות הטבעה של תושבי ההרים משתלבת עם

⁴ 'קשריות' (באנגלית connectivity) היא עקרון מתמטי מתחום תורת הגרפים, המתאר את מידת החיבור בין קדקדי גרפ. 'גוף' הוא קבוצה של קדקדים העשויים להיות מקושרים בקשרות או מנוקטים.

הפסל הוא תמונה⁵ של פונקציה 'פשוטה' והפיכה⁶ המופעלת על השולחן, ככלומר הוא תואמת של אוסף פעולות אותן ניתן לקיים בסדר הפוך. להפיכות הfonקציה משקל רב בעבודה: ניתן להחזיר את השולחן למצוותו המקורי; זו הזמנה להתבונן בחפץ שעוזת רגע לפני שהוא אולי חור לתפקיד.



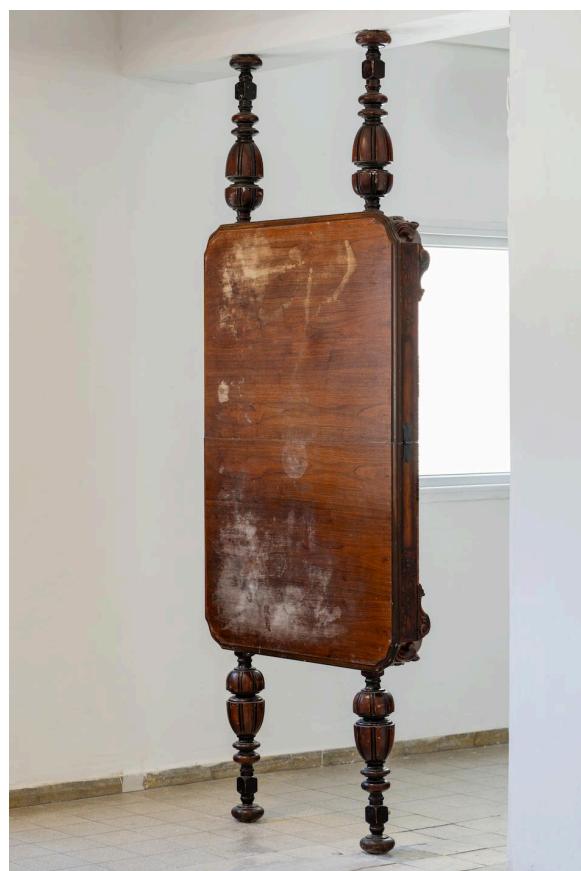
פרט מתוך 'ספרה'

בהתוito קיר או מחיצה, שולחן האוכל סביבו נהגנו לעמוד, עומד עכשו סביבנו. השולחן, כזירת הקידוש המוסתרת והפרטית ביותר, הופך בעת לדבר המשטיר שעומד חשוף ועירים מכל צדדיו, מותר לבחינה

⁵ 'תמונה' של פונקציה היא הקבוצה המתבקשת מהפעלה על הימורי, הוא אוסף הקלטים.

⁶ פונקציה נקראת 'הפיכה' אם קיימת פונקציה אחרת כך שהרכבתן זו בזו מייצרת פונקציה זהות, ככלומר מזוירה כל קלט אל עצמו.

ז. תערוכת הבוגרים, MFA בצלאל



'ספרה', 2024; מיצב פיסול, שולחן עץ מטופל

סימן. צילום: דניאל חנוך.

בחודש יוני 2024 הציגי במסגרת תערוכת הבוגרים בתכנית לתואר שני באמנות באקדמיה בצלאל את התערוכה 'פלח רימוני'. התערוכה שבללה שמונה עבודות נפרשה לאורך שני חללים בקומת השניה: הרחבה הפתוחה וממנה אל אחד החדרים הסמוכים. קיר הגבס שהפריד ביןיהם הוסר, ובמקומו הוצבה עבודהتي 'ספרה': שולחן אוכל משפחתי מעץ, תוצרת שנות החמשים-שישים וחסר קוונוטציה אתנית מובהקת, שהרכיבתי מחדש כממחיצה כך שהmeshטח עומד לבדוק בכו בו עמד הקיר.

האלבום המשפחתית, גלגולתי ועטפתו בנילון נצמד כקף מזוזה והתקנתו בgomacha מלכנית שגרעתי במפתחן הכנסה החדש שנפער משברית הקיר המקורי. בקצתו השני של הקיר עלייו מותקנת העבודה עומדת משקוף הכנסה הרגילי, בו אין מזוזה. התמונה מגולגלת כך שפהת התמונה מכסה בדיקות פיה של אמי. את הנילון המוצמד ל'קף' המגולגל שיספני בסכין באותו קו מגש על פניה של אמי, ומשכתי מעלה על ראהה כמעין חיגיון.

מצוות המזוזה نوعה לשמש תזכורת תמידית ליהודים ביציאתם וכניסתם לבית על דבר ה' ועל המחויבות לתורה ולמצוות — הם תכלית כל הפעולות בעולם זהה. ע"פ חז"ל המזוזה מהווה גם שמירה על הבית: בתלמוד הירושלמי מסופר על רבי יהודה הנשיא ששלח לממלך הפרסי ארבען מזוזה כמתנה על מרגלית "שלח לייה חד מזוזה [...] ואננא שלחית לך מילה דעת דמרק לך והוא מנטרה לך" (מסכת פאה, א', א'), בעברית: "ואני שלחתי לך דבר שאתה נה לך והוא שומרת عليك".

המרת הקף בתמונה של אמי מדמה לה מימד של קדושה ונצרית ממש, מפקחת בעיניה על הבאים אל מtower מרחב הסוד, הוא הבית. קריית ומתיחת הנילון המסתיר את פניה טוען את המזוזה גם בזכר צו עטיית החיגיון אותו אמי אולצה לקיים במשך עשר שנים החל מההפקה האסלאמית של 1979 ועד להגירתה ארץ-ישראל. אמי בדומה לאביה היא אשת קהילתית אמיתית, פעילה פוליטית וחברתית בולטת בקרב יוצאי איראן בישראל: היא מארגנת מפגשים קהילתיים והפגנות תמייה רבות עם האיראנים, בפרט בנשים האיראניות; מתראיינית תכופות לעיתונות מקומית ובינלאומית;

וכמובן שטיח פרסי, חוץ גבול רך בין הפנים לחוץ. מבקרים התערכוה מוזמנים לחוף על פניו ולבחון מקרוב את עקבות השימוש, הנקיון וצරיכת הסירים הרותחים מצדוח החיזוני — וכן את מגנון הפתיחה-סגירה וצורות המלבן נטולות הלקה החשופות בעת בניתוק הרגלים בצדוי הפנימי. ארבעת רגלי השולחן הפכו לזוג ידים וזוג רגליים הפרושים מן הרצפה עד התקרה, כמראה אדם המתאים למנוע מתקרת הבית מלקרוס.



ספר, 2024; תמונה מתוך האלבום המשפחתית, נילון נצמד, הצבה.

צילום: דניאל חנוך.

העבודה השנייה המוצבת בגבול בין הפנים לחוץ היא 'ספר', שבבסיסה תמונה של אמי משנה 1983 עומדת בתוך ביתה בגולפאייגן. את התמונה שאלתי מ

לغمורי בחוץ, אלא בשכרים מתוכם, ובעיקר נמצאת על פני שפת-ספרת המקום. השטיח נדמה כגוף החודר למקום מן החלון (ולא מן הדלת), או משקיף-יוצא החוצה אל מקום אחר.



'סופרפויזיה', מיצב רדי-ميد, שטיח nisi תוצרת סוף שנova
השכרים, גולפאייגן. צילום: דניאל חנו.



מראה הצבה, פלח רימוז. מימין לשמאל: 'ספרה', 'סופרפויזיה',
'רקטן מבعد לדרך'. צילום: דניאל חנו.

ומאהדמת בין יוצאות ויוצאי גולפאייגן בקבוצת פיסבוק שפתחה. עיסוקי בזמן ובמקום שקדמו להולדיה הוא במידה רבה מתוך צו-מצווה של ילד הרואה את אמו עורגת ללא הרף לארצה. מנהג נישוק המזווה הופך כאן לנשיקה לאישה המכוסה, היאAMI, לשולם ולפרידה.

המזווה החלופית זו עומדת באופן סימולטני על שלושה ספים: על סף הפרטיות בין הפנים לחוץ; על הסף והפגש שבין הדתו שבעו כולן את השפעתן על משפחתי ויהודית איראן בכלל; ועל הסף בפניה שלAMI, הוא הסף שהוגדר עם השלמת מהפכה האסלאמית על גור נשות איראן האסורות בשירה, כדוגמת ענקית התרבות המיתית גונוש שחדרה מלשיד עד עזיבתה לKennedy בשנת 2000 שם ערכה מופע קאמבק היסטורי; וכמו סיפורה הטרוגני בעיניו של סימין ריאנס הנושא את אותו השם כמוAMI, היא נשאה באיראן ולא שבה לשיר מעולם.

בשיטה הייחז' של התערוכה הוצגו שתי עבודות. 'סופרפויזיה' היא עבודות רדי-ميد בה שטיח מי-עבדת-יד שיוצר בגולפאייגן בערך בזמן מהפכה, והוותמן בכיספת בית הורי עד התערוכה, נפרש כלפי מטה החל בחוץ החלון, מטה בצדדים לקיר עד סופו עטור חוטי המשי הפרוש על הרצפה. גם השטיח כמו השולחן מאבד את הפונקציונליות שלו ו אף מונע את סגירת החלון. 'סופרפויזיה' הוא מונח מתחום הפיזיקה המתאר את היותו של אובייקט בכמה מצבים בו-זמןית, כפי שקרה למשל בהזונה לרדיו כאשר תחנות שונות מתערבבות זו בזו. המשפחה מתהווה לגוף בסופרפויזיה של השטייכיות, לא למורי בפנים ולא

חול. בסיפור מרכבה המתוואר בספר יחזקאל מתואר עניין דומה: "וּמִפְעָל, לְرֹקֵיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשֵׁם, כְּמַרְאָה אָבָן־סְפִיר, דָּמוֹת כְּסָא; וְעַל, דָּמוֹת הַכְּסָא, דָּמוֹת כְּמַרְאָה אָדָם עַלְיוֹ, מִלְּמַעַלָּה. כֵּז וְאָרָא בְּעֵינֵי חִשְׁמָל, כְּמַרְאָה־אֲשֶׁר, בַּיִת־לְהָסְבִּיב, מִפְּרָאָה מִתְּנִיו, וּמִלְּמַעַלָּה; וּמִפְּרָאָה מִתְּנִיו, וּלְמַטְּהָה, רְאִיתִי כְּמַרְאָה־אֲשֶׁר, וּנְגַנְגֵה לוֹ סְבִּיב". (יחזקאל, א', כ"ו-כ"ז). הכסא מוטען באנרגיה אנושית מותך דימוייה של אהותי, כמעט כאילו יושבת בו או מסתתרת בו, כמו גם באנרגיה החשמלית מותך המסך ומטען החשמל. בשיר השירים: "בְּחֻווֹת הַשְׁנִי שְׁפַתְתִּיה וּמְדֻבְּרִיךְ נָאָה בְּפֶלֶח קְרָמָנוֹן רֶקֶתָה מִבְּעָד לְצַמְתָּה" (שיר השירים, ד', ג') — באותו הפסוק בו מוזכר שם הרחוב בו עומד בית ילדותי מתוואר הסתרה של רקת האהובה בצמת שעלה, דבר שמצותי מפעים ממש מבחינה הסתברותית. את היחס שבין הצמה לדקה בפסוק העברתי ליחסים בין היד לעין ובין הגוף לכיסא, אלו על אלו שכבות-שכבות.



'רקטר מבعد לידי', 2024; פסל ויידאו: כסא ומסך אייפון.

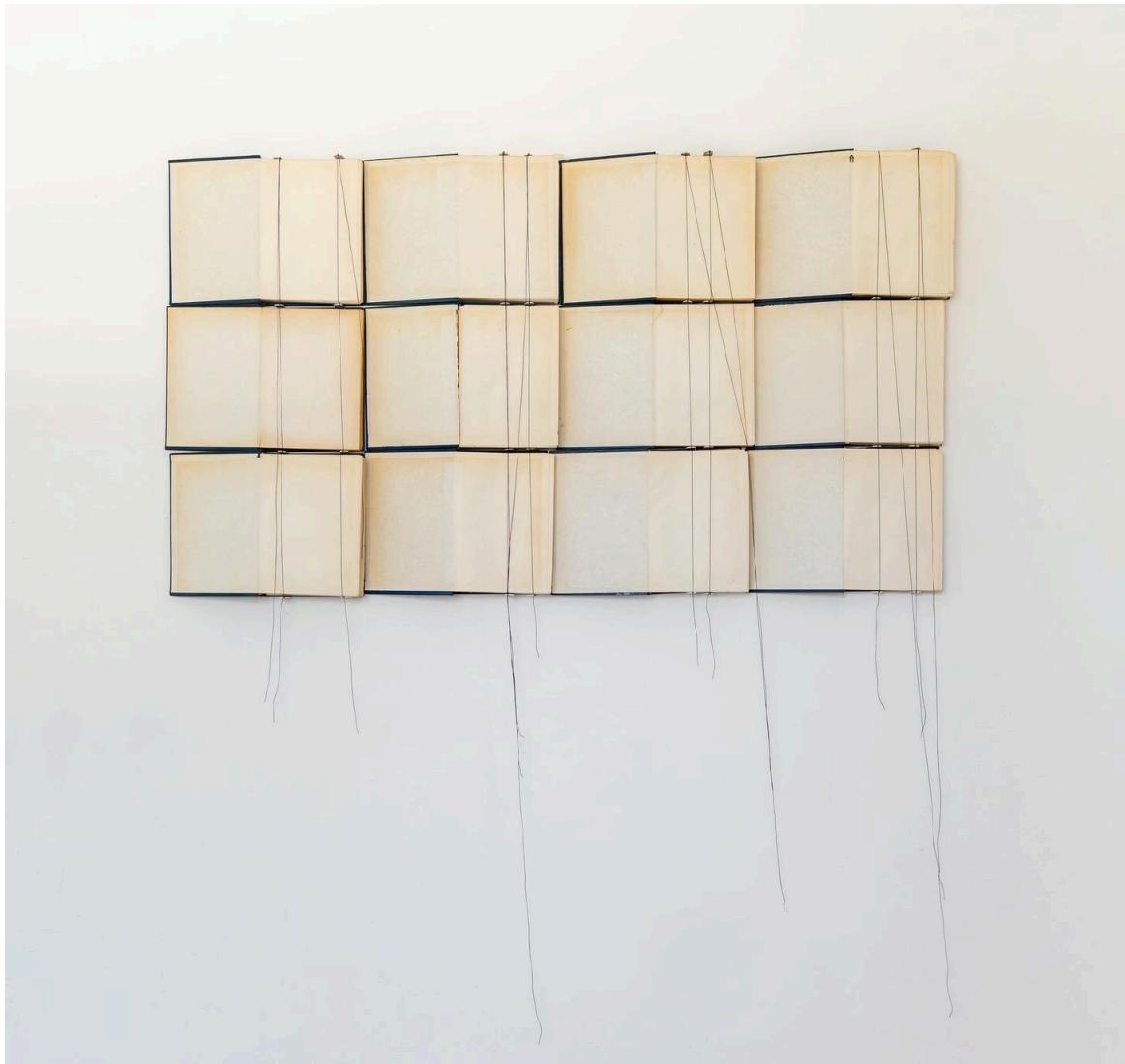
צילום: דניאל חנו.



פרט מתוך 'רקטר מבعد לידי'

במסך טילס מטור ויידאו בן 1:47 דקות. צילום: דניאל חנו

את פסל הוידאו 'רקטה מבعد לידי' יצרתי בשימוש באחד הכסאות התואמים לשולחן, בו פצעתי קרע בבד המושב והסלקתי מסך אייפון בחומר הריפוד. במסך מנוגן ויידאו בצבעי שחור-לבן בו אהותי הצעריה דניאל רוקדת ריקוד פרסי: מסתירה לシリוגין את עיניה בידיה ושיערה הפוזר, מסתכלת מטה וرك לעיתים מישירה מבט למצלמה, מהיכית בכיבישנות. טקסטורת הקווים בריפוד דומה לקווי שערות ראש, וידיה המונפות והמתעגלות דומות לדוגמאות הענפים והפרחים בריפוד. היא נבלעת בכיסא או מתאחדת אליו. מעוצמתם של ארווי הקידוש, השולחן וכיסאות המטבח היו טעונים באנרגיית היושבים הקבועים בהם גם בימי



'גֶּרְמֹזְשָׁקָה', 2024; מיצב, שניים עשר כרכים של 'תולדות התרבות'

בתרגום לפرسית ושהודפסו באיראן, חוטי שעווה שחורים.

ס"מ. צילום: דניאל חנוך

חסומה, ברצון ובליית ברירה. הספרים שנכתבו ע"י כותבים אמריקאים, דנו בעיקר בהיסטוריה מזרח-אירופאית, תרגמו לפرسית והודפסו באיראן והובאו לישראל נושאים עם מטען של הגירה אינטנסיבית כמעט. יחד הם פורשים תכנית אותה אני פותח לעיני כולם, נכוואה עגומה של ריק או של אפרות, רשות ובחירה. חוטי השעווה השחורים מתנדדים כנגד החוטים הධוקים במתה רב שבין חרות לכפיה. יתרותם נראות כציציות שחורות, אולי ריסים שחורים, טוונות את העבודה בגוף הפראי שחור הריסים, המסומן והוזר — הוא בעל עוצמה דתית ממש במוחיבות שתובע מן האדם המתקיים בו בחברה הישראלית השואפת ללבון.

מכל שמונת העבודות בתערוכה, היחידה שאינה מהווה טיפול בחפשן הבית היא הציור י'ע': ציור שמן על קנווס לא מתח, פרום בפאותיו כשתיח פרסי כך שנשפכות שתי ציציות מתחתיו. זו עכודה ארספואטית שמספרת את סיפור התערוכה: בציור נראים דמות בן ודמות בת ילדיים-נעירים יושבים לצד שולחן האוכל. הדמיון בפניהם מציע לזהותם כאחים. האחות דוחפת את ידה מכוסת הcuppa האדומה תחת מפת השולחן וחושפת בכך את טבויות העץ הנראות כמעין וגינה.

ברמיזה על מאבק או חיבור כפוי, מתנגשות שתי מערכות זו בזו; אחת מעגלית שمرוכה בכך היד החושפת, היא לב העניין, ועל היקפה בספרות בשעון אנלוגי: המרפק, עיני האחות, עיני האח, צלחת הנוחשת המסורתית, הרימון המוסתר מעט בקפל — הוא הסוד וסמל עמי איראני, והאות ע שמצויה מתחת לשולחן. המערכת נחתכת בקו רציף-שבור החל בפינה

פנימה אל תוך החדר ממקום קביעת המזווה, מוצבת על הקיר העובדה 'גרמוֹשָׁקָה': שנים עשר כרכים של סדרת הספרים 'תולדות התרבות', שהודפסו באיראן ותורגם לפرسית, משוכצים כשלוש שורות וארבע עמודות, פתוחים כולם בעמוד האחרון. כל אחת מארבע עמודות הספרים רקומה יחדליק, ספר-ספר מטה-עליה, בשני חוטי שעווה שחורים הנמתקים אנטית בחזקה רבה כך שנמנעת האפשרות לעין בהם. שמנת יתרות החוטים הארוכים מוטלות מהן כך שנעות כמחוגי שעון מתנדדים על פני חלון המתווה.

סדרת הספרים 'תולדות התרבות' (אנגלית): *The Story of Civilization* ואראיל דוראנט במשך ארבעה עשורים עד אמצע שנות ה-70 של המאה ה-20, עוסקת בתולדות תרבויות המזרח והמערב ובהעמקות נרחבת במזרח אירופה. לפניה מספר חדשניים נסעת אל בית הורי לא Rohr שבת, וראיתי את אבי יושב וקורא מאחד הספרים. זה היה מהזה מעורר חמלת כמעט. זה היה אקט רגשי יותר מאשר אקט רצינלי. קריאה של ספר ההיסטוריה שהוא עצמו כבר פריט ארכיאוני לקרה אrhoת השבת היא ביטוי של ערגה ושל התנגדות פנימית לזמן ולמקום הזה.

עובדת זו היא ציור נוף ילדותי. את שם העבודה שאלתי מתכניות הבניה האדריכליות — הן 'גרמוֹשָׁקָה', הנקראות כך מתוך המילה הרוסית לאקורדיון בשל הנוהג לקפלן קיפולים-קיפולים. מודיעין הייתה תכנית בניה תרთי-משמעות, כפי שכונתה 'עיר העתיד': התקיימנו בתוך אתר בניה מתחווה, עם אופק לא ידוע, והוא ריק אליו ניסינו ליצוק יסודות, ועבר נעל אליו הגיעה הייתה

צירותו באופן אידilli. ישנו ציורי ילדים ונערים רבים מן התקופה, בדרך כלל נסיכים וצאאים של משפחות השאה המורחבת. מוגדר לרוב טושטש כך שתוויה פניהם וגופם של דמויות זכריות ונקביות נראות זרים. דמויות נעריות בפרט נתפסו כמעוררות תאווה, ככלומר ציורי נערים מלכתחילה כללו גם מידת של מיניות בלבד זאת שהחדרתי בציור בפועל התאוננות-כמעט של דמות האחות לעיני אחיה. הציורים הועמסו בפרטים במטרה לספר דרכם סייפור — מאפיין תרבותי איראני שנייתן למצואם במדיום ובתקופות רבות, בין היתר במיניאטוריות השאה-נאמה מן המילניום הראשון וכן במוזיקה האיראנית של היום. דימוי הוילונות בפינות העליונות גם הוא נלקח מן הציור הקג'אי: הוא מרמז על חדרה והצצה למרחב ביתיו ופרטי. לצד האסתטיקה האיראנית הבולטת בציור, בולטים דיסוננסים אסתטיים הקשורים באסתטיקה יהודית-ארצישראלית: הציציות; הרימון היודאי והאנאיות בדמותו ובצבע שמנצירות במקוון ובמידה ציריים של נחום גוטמן וראובן רובין; וכן הקליגרפיה הפרסית שהוחלפה באות עברית זרה. הפרעה נוספת נגרמת בשימוש בקווים אלכסוניים, ובמיוחד קו השולחן האגרסיבי שנחתה בלב הציור — כאשר בציור הקג'אי המרחב מושРА מתוך קוים אופקיים ואנכיים.

בערב ראש השנה תשע"ח יצאו חמישת האחים והאחיות לטויל משותף בפריז. בהגיעו לאגף האמנות האיראנית במוזיאון הלובר נדהמו מדים רב בין תווי פנינו לאלו של הדמויות המצוירות. בנוף הישראלי לא נתקלנו כמעט בדמיון כזה, למעט הזמרת ריטה שהגירה גם כן מאספהאן, ובינינו קשר דם מסוים. הגילי זהה

הימנית-תחתונה אל הוילונות ככדור הפוגע ומוחזר מגבולות הבד.



עמ', 2024; שמן על בד קנווס פרום, 70x92 ס"מ.

אסתטיקת הצבעים העשירים והעזים, החלוקה לשכבות דו-מיידיות, הוילונות והעיסוק בכך כדיומי וכחו, ואופן צייר הפנים מושאלים כולם מן הציור הקג'אי⁷, שבו הזמן על-ידי משפחת המלוכה, אותה

⁷ השולת הקג'אית שלטה באיראן של היום וחלק משכנותיה בין השנים 1794-1925, עד שנפלה והוחלפה בשושלת פהלווי.



'החמצה', 2024

צנצנת 'שם תורשי' משנות ה-90, מפית, טפatoria, הצבה.

על מעקה מתכת בקיר החדר הונחה מגבת מטבח ישנה עם פסים, על גביה כתבתי בטוש שחור את מילות השיר 'אספהאן' של הזמר האספהאני מועין. בשיר, שנכתב וחוקלט לפני המהפקה, מועין מביע את געגועיו העזים לאספהאן ומונח שמות של אתרים המקושרים בהיסטוריה של שושלות המלכויות ושל איראן בכלל, בעודו חי באספהאן. כתבתי את הטקסט על שורות המגבת רק היכן שנותרו עקבות פסים, שחלקו נמחקו עם השנה מתוך השימוש ומביבסה באקונומיקה. עבודה (לא שם) זו היא חלק מסדרת עבודות רחבה שלי בה אני מעתיק טקסטים איראניים על מגבות מופוספות.

על הרצפה שבקרבת המגבת הושכבה צנצנת 'שם תורשי':ראשי שם שאמי החלה בחמצה עוד בשנות התשעים. המנהג הוא להעניק מן השם לאורחים מכובדים ביותר שלמעשה כמעט ולא מגיעים לעולם. מדי בוקר בכווי לתרבות טפטעתי מנוזל החמצה

הרניש אבסורדי לחלוtin — הודהות עם ייצוגים מלאכותיים של אנשים שהיו מאות שנים קודם, רוכבם כולם מן המלוכה.



פרט מתוך עי

האות ע' מסתתרת מתחת לשולחן זה כסוד והן צופנו לפתרונו: הווית במשולש ישר הווית הנשען על המפגש שבין השולחן למפה היא 70 מעלות, כערבה הגימטריא של האות ע. המרחב הגיאומטרי המתבל מעירוב המעגל והאלכסונים מאפשר לגוזר מנתון זה את שאר היחסים בין האובייקטים בציור. ע, היא גם עין, לכשעצמה מפתח בתרבות האיראנית — כמו בהופעתה הטלויזיונית טרום-המהפקה של גוגוש, עמוסות הפאות בעיניה. לבסוף, ע היא גם 'סוד': $4+6+60$ — וגם יין הקידוש: $50+10+10$.

חלוקת דרך צרפת. עם מתן העצמאות לאלגיריה ב-1962, הועברו לצרפת כמעט כל תושבייה היהודיים. תנעות אלה הביאו לזמן ניכר בנסיבות היהודים הנוטרים בארץות האסלאם, מרביתם באיראן ובטורקיה הלא-ערביות. בעקבות מלחמת סיני שהתנהלה בשנת 1956, ממשלת מצרים פלטה מטבחה את רוב היהודי ארצו. מלחמת ששת הימים והובילה לרדיפתם ובכך לעזיבתם של יהודי עיראק. מרבית היהודים איראן, שידעו שגשוג כלכלי בשנות ה-60 וה-70 לא התענינו ממש בהגירה ממנה, ועשו זאת רק לאחר המהפכה האסלאמית – רוכם לארצות הברית. תהליכיים אלה ונוספים הובילו להתרוקנות מוחלטת כמעט של ארץם האסלאם מיעוטיהם היהודיים בתקופה קצרה (מאיר-ג'ליקנסטינזון, 2021), כפי שמודגם גם בספרה של גולפאייגאן בה משפחת אמי הייתה לאחרונות להشاء.

מן הסקרה עולה מבנה משותף, עמוס במידה, בין תתי-הקבוצות הנכללים בקטגוריה הגסה מלאיה של 'מורים' בישראל. רוכם המוחלט הגה הנה עד אמצע שנות ה-70, לרוכב בקבוצות גדולות ובדריכים ומנגנוני קליטה שנשללו על ידי מדינת ישראל. על היחס הגזעני ודיכוים בארץ גם דורות הלאה לא ארליך, ואולי גם נאמר 'מספיק' בנושא מפיהם של אמנים וחוקרים מורים בישראל; נדמה היום שכולם מכירים [את]-[וב-] עולש נגזרים למורים, כמעט לכדי גזליות בהיעדרה של נטילת אחריות. ילדים כהים נחשבים יפים היום. בשנת 2013 יסדה המשוררת עדי קיסר את ערכי 'ערס-פואטיקה', אותן תארכובי מידן בתכניתו 'חווצה' ישראלי, כיגל המזרחי החדש של השירה העברית.⁸ התיצבתי בהם בעקבות. הייתי אז בן 20 והתרגשתי

הריחני על מטבח שkopfלה כמשענת. השכבת הצנצנת אפשרה להביט בראשי השום המוסתרים בשגרה בנויל ההחמצה השחור. צנצנות כמו זו ממשיכות להמתין עשרות שנים בירכתי ארון המטבח של בית הורי, עד לכדי ציפוי חלודה על מגנון פתיחתם.

ח. שיחה

ערב הקמת מדינת ישראל נותרו כמיליון יהודים בארץות האסלאם שבמזרחה התיכון וצפון אפריקה. שליש מהם הגיעו לישראל בין השנים 1948-1951 במסלול מסודר שנשלל על-ידי מדינת ישראל ושמומן בסכפי יהדות ארצות הברית. רובם הגיעו מתימן, לוב ועיראק, שלוש קהילות שהתפנו כמעט בשלמותן לישראל ושויכו לקטגורית "עליות הצלחה".⁹ אחריהם, רוב היהודים שבחארצות האסלאם התרכו צפון אפריקה הטרופית: יותר מחצי מיליון חיו במרוקו, אלגיריה ותוניסיה. עליהם לא הוגדרה "דחופה", עליות הצלחה צמצמו את כמות המכוסות שהוקצו להם, ודומות הושחרה בעתונות היישראלית, דבר שעודד את המשך השארתם שם. בשנת 1951 הועלו מקצתם תחת מגבלות בתחוםם של גיל ומצוות כלכלי ובריאותי ובתנאי שיקלטו בהתיישבות חקלאיות. תהליך הדה-קולונייזציה של צרפת הוביל בשנים העוקבות לעלייה מועטה, שנעכלה עם עצמאוֹן של מרוקו ותוניסיה ב-1956. בשנות ה-60 בתיאום בין ממשלה הישראלית למרוקו החלה הגירה המונית לישראל,

⁸ "עליות הצלחה" הוא כינוי למספר עליות לארץ ישראל שבוצעו

בשנות ה-50 בסיוウ מדינת ישראל והסוכנות היהודית, במטרה להביא ארץ קבוצות של יהודים ממדינות בהן נשקפה סכנה מידית לחיהם, בהתאם על פרועות שהתרחשו למשל בעיראק ובלבוב.

⁹ "תקנות הסלקציה", נובמבר 1951.

במתמטיקה באוניברסיטת תל-אביב החל מגיל 15, לא משתלב עם הסטודנטים המבוגרים ממנה בעשור, ממש המשכתי לתואר שני בסטטיסטיקה והוראה חלקן מן הסגל הזרוע בגיל 19. לרבים שם זה לא הסתדר עם מוצאי. לא למדתי מעולם מקצועות רוח או אמנות והגעתי לבצלאל עם הבנה מתמטית רבה לצד חורים רבים בידיעת והבנת שדה ותולדות האמנות בכלל.

עם זאת פעמים רבות הרגשתי שיכוכת, למשל כשהבטתי בעבודתו של מאיר פיצ'זודה (1955 - 2010) שהగר מגוארה לישראל בשנות ה-70. גם הוא ציר את בני משפחתו ונוף ילדותו באסתטיקה זרה למקום, כמעט תקוע בזמן, בגיל ובמקום אחר, גם אני מרגיש כר רבות. קשוו המיויחד עם אחותו ששמה קץ להחיה בשל קשיי הסתגלות בישראל מדהים אותו מול הקשר שלי עם אחותי שלוט, היא האחות הושפעה השולחן ביע, גם היא אמנית, ילידת אריאן. בשבי שלימודים הראשון בצלאל נתקשנו להציג לכיתה שלושה אמנים המעוררים בנו השראה, אחותי הייתה הראשונה שהציגתי. את שולחה קשת (נולדה 1959, תל אביב) הכרתתי לפני כעשור בחוגים המזרחיים בהם נכתתי, גם היא ילידת הארץ ומוצאה איראני. היא מציגה את הבית, העולם הנשי הפמיניסטי בתוכו, השטיח, המזווה והשולחן כחומרים וכסמלים, בסנטימנטליות ואסתטיקה שאינן רווחת לי כלל. אליהם רוקני (נולדה 1980, טהון) נחשפה השנה האחרון. היא גילה אותה שכונה אליה עברה משפחתי בטהרן, יוסף אבא, והגרה לישראל באותה שנה כמונו. בעבודתה 'הכוכבי' (2018) היא משמשה לאביה שוב ושוב במשך 15 שנים את השיר 'אגה ייה רוז' (אם יום אחד) של הזמר פרמרז'

לגולות מרחב של הזדהות, לעומתית אמונה, מול הגמונייה שכולנו חשו מודרים מתוכה, כועסים. צורפתி לקבוצת פייסבוק סודית שכונתה 'הקבוצה המזרחי' וכבה היו עיתונאים, משוררים וакטיביסטים צעירים בוגרים-מנני שפועלים החל לקבל התעניינות והכרה, מוסדית וציבורית; אמונה בمعنى קרוניקה נצחית גם שם הרגשתי זו. רובם היו דור שני-שלישי להגירה ממדינות ערב, בפרט צפון אפריקה ותימן; שנאו עד לא מזמן את המזרחיות שלהם אותה 'גילוי' מחדש; ונאבקו בטרואופים של 'ערסים' ו'פרחות', כשהמה של סדרתו התעודית של רון כהיללי משנת 2014 העוסקת בנושא משפחתי לא תוגה מעולם כערסית או פרחית, אגב מילים שאולות מן השפה הערבית.

יצוגים איראניים בישראל היו לרוב זרים למשפחה, ורוב הזרים בני דורי (הגלאי, לא ההנרטוי) שהכרתי בארץ גם כשהיו "שלמים" שוחחו איתי רק על המטבח הפרסי. ריטה הייתה ישראלית מאוד, פעם קלינישטיין; היא נתנה לי תקופה מסוימת להשתלבות. באופן אירוני מצאנו נחמה ודמיון בדמותו של יוסף שילוח 'ישראל בונ-נעימ' מסרט הבורקס 'משפחה צנעני' (1976) ובדמותה של טובה ברחשאי' בגילומו של ישראל קורייט במערכוני 'דומינו' (1999-2001): הם קלעו למאפיינים תרבותיים פרסיים יהודים, ואננס הדמיות היו 'מיושנות', זיהוי הוריים במילד במודיעין של שנות ה-90 וה-00 היה חוויה אנכראונית. הכרתי את הדמיות מתוך ביתי.

גם לתכנית התואר השני באמניות בצלאל הцентрפיCAAOTSIIDR: למדתי לתואר ראשון

ההשתלבות-דחיה ומחירה שנגנו מהם ומהוריהם. במאמר ב-ynet משנת 2016 הם תוארו כתשובה הרווטית לערס-פואטיקה (פרותם, 2016), ובמובנים רבים אני דומה להם יותר מאשר לערס פואטיקה עצם. במרקז הקליטה בגילה גרכו בשכנות למשפחות רבות כאלו.

במאמרה של פרופ' חביבה פדיה 'שירותת הזהות' היא מונגה שמונה-עשר "תמות", מוטיבים וধלים המתגלים בשדה היוצרים המוזרתיים" (פדיה, 2014). אני מוצא רבות מהן עניינים מהותיים במחשבתי שהתחבטו גם בתعروכה, בהן: "במקום הנוף הלאומי, הדגשת הבית הפרטיאי"; "תכלות בית". בלי יומרות, לעומת זאת בתים הנתפסים מבחוץ; "חיפוש אובייסיבי", אחרי מעץ מכיל. שטחים, בדים, תיקים, פרוכות, וילאות"; "הדגשת תהליכיים, נגיעות, מעברים, טרנספורמציות"; "עליה של המרכיב היהודי; אם בכוונות ואם בהיסוס". השפה אותה היא מנשחת היא שפתAMI ממש, תורתו משמע.

הדבר המרכזי בחיי באربع השנים האחרונות הוא המפגשים בערביימי שני עם הפסיכולוגיה, וגם יפלח רימוני היא לא יותר מהשלכה מחדר הטיפול השואב מן הבית, החוצה על פני חפציו הביתי, אותם אני מציג. ואמנם לצד המרכיב התרופטי המשמעותי ביצירתני אני עושה זאת גם מtower רצון להניכח את התרבות שלי ואת זו שנגולה ממוני הזכות להחזיק בה; את החוויה הפרטיקולרית עד כדי חוסר שייכות בمعنى בקשה לשלב שכבה נוספת אל תוך היישראליות שלפעמים נדמה שכבר סגרה את שעריה.

אסלאני, שהלך לעולמו השנה, ואביה בוכה בכל פעם. בעבודה אחרת, יוסף אבאד (2014), היא שתפה פעולה עם אמנית איראנית תושבת ארה"ב שצלמה עבורה את שכנות ילדותה. בספטמבר 2023 ערכתי תערוכת יחיד קצירה בגלריה אלMSN ביפו, שנקראתה 'חגיגת געוגעים: גולפאייגאן'. לקרהת התערוכה יצרתי קשר באמצעות גפיסבווק שאמי פתחה ליווצאי ויוצאים העיירה שבישראל וביקשתי שיישלחו לי כל תמונה זוכרו מז העיירה, אלה הוצגו כארקון על קירות הגלריה ובתפוזרת על שולחן. בתוך הגלריה עמד מיקרופון ומולו מצלמת וידאו ובנויות הקהילה יכולו אם רצו לשתף זכרונות באופן ספונטני¹⁰. כמו כן, על מסך טליזיה בכינסה הוצג סרטון וידאו בן 11 דקות מן הבזאר בגולפאייגאן אותו שלחה לامي חברות ילדותה המוסלמית שנשאהה בעיירה דרך אפליקציית טלגרם. בשל חוסר הכרותי עמוק עם השדה לא הכרתי את עבדתה הדומה של רוקני, וכשנחשפתי אליה התרגשתי מז הדמיון בעגוגו ובכבוד גם למדרחוב הרחוב. איציק בדש (נולד 1977, נתניה), הוא גם חבר אהוב, לא למד במוסד לאמנות, מתעסק בתרבות המזרחתית-טריפוליטאית של נוף יلدתו ובה הקשר הסמביוטי לאם ולבית — ברגש, מאפיינים ופאות שטבעיים לי.

במובן החברתי-פוליטי, מצאתי את עצמי מזדהה גם עם חברי תנועת דור 1.5' שהחלה פעילותה בשנת 2011. יוצא בירת המועצות בני גiley בערר, שמשפחתם הגרה לישראל בעלייה הגדולה של שנות ה-90 ומתמודדים עם שאלות על זהות, תהילה

¹⁰-link לאחד מן התעודדים:
<https://vimeo.com/951728274?share=copy>